

mandingueiro*: η μαγεία της caroeira

Το παιχνίδι είναι έτοιμο να ξεκινήσει. Τα μουσικά όργανα της caroeira έχουν αρχίσει να τοποθετούνται στις θέσεις τους. Τα τρία berimbau κατέχουν προνομιακή θέση στο κέντρο του πάγκου. Οι μαθητές είναι διασκορπισμένοι στο δωμάτιο. Κάποιοι κάνουν ζέσταμα, άλλοι εξασκούν διάφορες ακροβατικές κινήσεις, άλλοι πάλι μιλάνε. Σταδιακά, μερικοί από τους παίκτες αρχίζουν να παίρνουν θέση στην ορχήστρα, ή αλλιώς στην bateria. Λαμβάνοντας το σύνθημα από τον mestre (δάσκαλο της caroeira) οι άλλοι ακολουθούν το παράδειγμά τους. Σύντομα, κάθε όργανο έχει βρει τον παίκτη του και οι υπόλοιποι καποερίστες κάθονται σε ένα ημικύκλιο γύρω από την bateria, την roda, ή αλλιώς τον κύκλο της ζωής. Μπροστά από το κεντρικό berimbau και, συνήθως, μπροστά από τον mestre, δύο καποερίστες συναντιούνται περιμένοντας την στιγμή που θα ακούσουν τον κατάλληλο ρυθμό για να αρχίσει το παιχνίδι τους.

Ding, ding, ding, ding, ding, το berimbau και συγκεκριμένα η Gunga, καλεί τους καποερίστες να φτιάξουν τη roda.

Ching, ching, dong, ding η Gunga ξεκινά το ρυθμό.

Στη συνέχεια, η viola ching, ching, ding, dong, dong, ching, ching, ding, dong, dong.

Τα τρία berimbau βρίσκονται σε αρμονία. Τα δύο pandeiros (ντέφια) και το atabaque (djembe, κρουστό) ακολουθούν κι αυτά τα berimbau. Ο mestre καλεί τη προσοχή των παιχτών. Η φωνή του επικεντρώνει όλα τα βλέμματα. Οι μαθητές κάθονται στη roda. Η μουσική ενεργοποιεί τον χώρο. Ο mestre τραγουδάει μια λιτανεία (ladainha) που προέρχεται από τους προγόνους της capoeira και αφηγείται μια ιστορία, συνήθως για την πόλη της Bahia. Μόλις τελειώσει η λιτανεία ξεκινάει ένα καινούργιο τραγούδι, χαμηλώνει το berimbau του και σηματοδοτεί την αρχή του παιχνιδιού. Οι δύο καποερίστες δίνουν τα χέρια. Το παιχνίδι ξεκινάει.

Μερικές φορές είναι δύσκολο να περιγράψει κανείς αυτό που το σώμα καταλαβαίνει. Ακόμα κι αν παίζει κάποιος capoeira αρκετό καιρό, υπάρχουν στιγμές που το μυαλό δεν είναι πάντα έτοιμο να κατανοήσει αυτό που το σώμα ορίζει. Δε θα είναι όμως δίκαιο για καμία τέχνη, η οποία εμπεριέχει την κίνηση, να σταθούμε σε μια επιφανειακή καρτεσιανή διαίρεση μεταξύ μυαλού και σώματος, γιατί τότε ίσως και να μειωθεί – εν μέρει- η εμπειρία που προσφέρει η capoeira. Αντίθετα όμως, αξίζει να επιμείνουμε στην ιδέα ότι, ίσως, η ενσωμάτωση να είναι αυτή που κάνει τη γνώση βιωματικά πραγματική.

Αφετηρία λοιπόν για την παρατήρηση της capoeira είναι ο αισθησιασμός της εμπειρίας, η τέχνη δηλαδή που πηγάζει από τη φυσικότητα της ανθρώπινης κίνησης σε σχέση με την προσωπικότητα του κάθε παίχτη. Με αυτήν την τεχνική ο κάθε καποεριστας απελευθερώνεται σταδιακά από τις αναστολές που εμποδίζουν την ελεύθερη ροή της κίνησης του. Ανακαλύπτει τις δυνατότητες της προσωπικής του έκφρασης, αποκτώντας μια

συνέχεια στη κίνηση. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να νιώθει ψυχική ανακούφιση και πληρότητα καθώς εκφράζει όλο και καθαρότερα τα συναισθήματά του. Αναπτύσσει την φαντασία του, την γρήγορη σκέψη, ενώ το σώμα και το μυαλό συντονίζονται σε μια ενότητα μέσω του παιχνιδιού.

Αν ρωτάγαμε έναν ανθρωπολόγο να αναλύσει την τέχνη της capoeira, θα απαντούσε ότι η παρατήρηση της αποτελεί το όνειρο κάθε επιστήμονα που γίνεται πραγματικότητα. Συνδυάζει δηλαδή την μουσική, τον χορό, τα ακροβατικά και την πολεμική τέχνη σε μια τελετουργία που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αντίσταση ή γιορτή, για την πολιτική ή το παιχνίδι. Είναι ένα κωδικοποιημένο σύστημα πρακτικών τελούμενο σε ορισμένες συνθήκες τόπου και χρόνου, με ένα βιωμένο νόημα και μια συμβολική αξία για τους παίκτες που συμμετέχουν σ ' αυτό και το οποίο συνεπάγεται την σκηνοθεσία του σώματος και μια κάποια σχέση με το ιερό, τη roda.

Ψάχνοντας τις ρίζες της capoeira αξίζει να σημειώσουμε ότι υπάρχουν δύο είδη: η Angola και Regional. Η capoeira Angola είναι πιο παραδοσιακή σε αργή και ομαλή κίνηση. Οι δύο παίκτες

(που ονομάζονται *angoleiros*) παίζουν πολύ κοντά ενώ ο τρόπος του παχνιδιού φέρνει την αίσθηση της αφρικανικής τελετουργίας. Από την άλλη η *Caroeira Regional* είναι μεταγενέστερη της Angola και εμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '30 από τον Mestre Bimba. Όποιο είδος όμως και να επιλέξει κάποιος, ένας καποειρίστας δεν παλεύει, ούτε χορεύει, αλλά παίζει ("jogar" στα πορτογαλικά). Γιατί η *caroeira* πάνω απ' όλα είναι ένα παιχνίδι, ένα πεδίο συναισθημάτων που ο καθένας εκφράζεται βάσει των χαρακτηριστικών του. Γι' αυτό άλλωστε στην ερώτηση «τι σημαίνει η *caroeira* για τον καθένα προσωπικά», οι περισσότεροι απάντησαν ότι είναι κάτι περισσότερο από ένα απλό χόμπι, είναι ένας τρόπος ζωής.

Αντί Υστερόγραφου

Πριν κάποια χρόνια και για ένα μικρό χρονικό διάστημα βρέθηκα στο Λονδίνο. Μετά από την παρότρυνση ενός φίλου αποφάσισα να ξεκινήσω *caroeira*, στην ομάδα που, τότε, ονομαζόταν *Cordao De Ouro*. Στην πραγματικότητα όμως η σχέση μου με την *caroeira* ξεκινάει χρόνια πίσω, όταν δύο από τους αγαπημένους μου ανθρώπους με μύησαν στους ρυθμούς και στα καλέσματα της. Ακόμα και αν δεν είχα παίξει *caroeira* μέχρι την πρώτη μου επίσκεψη στο Λονδίνο, οι ήχοι του *Ching, ching, dong, ding* του *berimbau* αποτελούσαν γνώριμα βήματα της κινησιολογίας μου.

Σχεδόν τρία χρόνια τώρα παίζω *caroeira* με την ομάδα *Barracao da Caroeira*, δηλαδή στο "σπίτι της *caroeira*", με δάσκαλο τον Mestre Pereto. Σχεδόν τρία χρόνια τώρα διαπιστώνω πως η μαγεία της συμπυκνώνεται επανειλημμένως σε μια επιστροφή στην καρδιά της απορίας του τι αλήθεια είναι η *caroeira*.

Για περισσότερες πληροφορίες [εδώ!](#)

*μαντζιγκέιουρου